

Hyvään tieteelliseen käytäntöön (TENK) pohjautuvat eettiset periaatteet suomalaisessa arkeologisessa toiminnassa

Arkeologisella kulttuuriperinnöllä on perustavaa laatua oleva merkitys ihmiskunnan historiaa koskevassa tietämyksessä, todetaan Suomen vuonna 1995 ratifioimassa Maltaan yleissopimuksessa (*European Convention on the Protection of the Archaeological Heritage* 1992). Arkeologia on tieteenala, joka tutkii ja tulkitsee tuota perintöä, ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksessa syntyneitä fyysisiä jäännöksiä. Arkeologialla on siten roolinsa ihmisyyden ja ihmisen luontosuhteen ymmärtämisessä. Arkeologit tuottavat tietoa kulttuuriperinnöstä yhteiskunnan valtuuttamina ja yhteiseksi hyödyksi. Arkeologista tietoa tarvitaan ja käytetään mm. kulttuuriperinnön hallinnoinnissa, esittelyssä, maankäytön suunnittelussa ja opetuksessa. Mutta myös arkeologit ovat vastuussa kulttuuriperinnön säilyttämisestä sekä kulttuuriperinnön suojelua ja tunnettuutta edistävästä viestinnästä. Arkeologia on tieteellistä tutkimusta, jonka täysivaltainen harjoittaminen edellyttää korkeakoulututkimusta sekä käytännön työssä opittavia taitoja. Tutkimusta tekevä arkeologin tulee noudattaa työssään sekä hyvää yleistä tieteellistä käytäntöä että tieteenalansa omia normeja ja eettisiä periaatteita. Kaikki arkeologit ovat vastuussa alansa maineesta ja asemasta tiedemaailmassa sekä yhteiskunnassa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on uudistanut yhdessä tiedeyhteisön kanssa kansallisen ohjeistuksen hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausepäilyjen käsittelemisestä (HTK-ohje 2012). HTK 2012 -ohje on astunut voimaan 1.3.2013 niissä tutkimusorganisaatioissa, jotka ovat sen siihen mennessä allekirjoittaneet. HTK-ohjeen tavoitteena on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä ja samalla varmistaa, että loukkausepäilyt voidaan käsitellä asiantuntevasti, oikeudenmukaisesti ja mahdollisimman nopeasti. HTK-ohjetta noudatetaan Suomessa kaikilla tieteenaloilla; se antaa tutkimuksen harjoittajille mallin hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Ohjeen vaikuttavuus perustuu tiedeyhteisön vapaaehtoiseen sitoumukseen noudattaa ohjetta ja edistää tutkimusetiikan periaatteiden tunnetuksi tekemistä. Lisäksi ohjeessa kuvataan yksityiskohtaisesti tutkintaprosessi, jota yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja muissa tutkimusorganisaatioissa on noudatettava HTK-loukkausepäilyjen yhteydessä. Ohje myös velvoittaa tutkimusorganisaatioita viivyttämättä ilmoittamaan TENKille kaikista tietoonsa tulleista hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilyistä. (<http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje>)

Käsillä olevat suomalaisen arkeologian alan eettiset periaatteet on muotoiltu HTK-ohjeen yhdeksää, tutkimusetiikan kannalta keskeistä lähtökohtaa seuraten. Näitä hyvän tieteellisen käytännön teemoja on syvennetty ja niihin liittyviä ongelmia on pohdittu erityisesti arkeologian alan näkökulmasta. Tuloksena ovat eettiset periaatteet koskevat tilanteita, käytäntöjä ja ihmisiä, jotka liittyvät arkeologisiin tutkimuksiin ja tieteellisen tiedon tuottamiseen. Eettiset periaatteet eivät koske tiedon laatua tai sisältöä sinänsä, vaan nimenomaan tiedon tuottamisen tapoja. Eettiset periaatteet ovat Suomen arkeologyhteisön toiminnan, vuorovaikutuksen ja kanssakäymisen yhteisesti hyväksyttäviä pelisääntöjä. Ne määrittävät kuitenkin myös tiedeyhteisön suhdetta yhteiskuntaan ja sen muihin jäseniin. Eettisten periaatteiden tarkoituksena on julkilausua se, mitä pidämme hyvänä tapana toimia ja kuinka haluaisimme itse tulla kohdelluiksi. Eettinen arviointi kuuluu kaikkeen tieteelliseen toimintaan. Yhdessä muotoillut periaatteet antavat tukea tähän arviointiin, mutta toimivat toivottavasti myös kimmokkeena jatkuvaan, suomalaisen arkeologian etiikkaa ja arvoja koskevaan keskusteluun.

Hyvän tieteellisen käytännön keskeiset lähtökohdat ja niihin pohjautuvat suomalaisen arkeologian eettiset periaatteet ovat:

1. Tutkimuksessa noudatetaan tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja eli rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa.

- Tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen lisäksi on noudatettava arkeologista toimintaa ohjaavaa lainsäädäntöä, kansainvälisiä sopimuksia sekä niihin rinnastettavia muita sopimuksia ja julistuksia (Lista liitteenä). Eettiset säännöt eivät koske pelkästään varsinaista tutkimustyötä; esimerkiksi omien kotikokoelmien (esim. muinaisjäänöksiltä kerättyjen esineiden säilyttäminen, laittomien antiikkiesineiden tms.) kerääminen on epäeettistä ja laitonta vapaa-ajallakin.

- Tieteellisen käytäntöön ja toimintatapoihin kuuluvat myös kansallisten ja kansainvälisten suositusten, laatuvaatimusten ja -ohjeiden sekä eettisten koodien tunteminen ja niihin sitoutuminen. (Lista liitteenä.)

- Arkeologit eivät osallistu kansallisia/kansainvälisiä sopimuksia rikkoviin arkeologista kulttuuriperintöä tuhoaviin/vahingoittaviin toimiin kuten kaivauslöytöjen tai muiden muinaisesineiden laittomaan kauppaan, keräilyyn tai välittämiseen.

- Arkeologisen tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen tunteminen edellyttää ammattitaidon ylläpitoa lisäopinnoilla, konferensseihin ja seminaareihin osallistumalla tai vähintäänkin seuraamalla alan kehitystä julkaisujen kautta. Erityisesti käytettävissä olevien kenttätömenetelmien kehityksen, mahdollisuuksien ja rajoitusten kattava tunteminen edellyttää aktiivisuutta.

- Jokaisen arkeologin tulee arvioida pätevyytensä työtehtäviä hakiessaan ja vastaanottaessaan – onko koulutus, kokemus ja valmistautuminen riittävää. Omien sekä tutkimusryhmän edellytysten arviointi on erityisen kriittistä MML 15 §:n ja MRL 9 §:n mukaisista tilaustutkimuksista kilpailtaessa.

2. Tutkimukseen sovelletaan tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Tutkimuksessa toteutetaan tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta ja vastuullista tiedeviestintää tutkimuksen tuloksia julkaistaessa.

- Arkeologisissa kenttätutkimuksissa tulee mahdollisuuksien mukaan käyttää menetelmiä, jotka eivät vahingoita tutkimuskohdetta. Kajoavien tutkimusten (kaivaukset, destruktiiviset aineistotutkimukset) täytyy perustua tutkimuskysymyksiin, joihin ei ole mahdollista saada vastauksia kajoamattomin menetelmin. Kajoava tutkimus lopetetaan, kun haluttu tieto on saatu. Jos tutkittavan kohteen tiedetään tuhoutuvan joka tapauksessa tai jäävän ympäristöön, jossa siihen ei enää päästä käsiksi, kohteen tutkiminen kokonaisuudessaan saattaa kuitenkin olla perusteltua. Kohdetta vahingoittavia, kajoavia menetelmiä saavat käyttää ainoastaan pätevät, tehtävään valtuutetut henkilöt.

- Ennen kajoavaan tutkimukseen ryhtymistä on selvitettävä, kuinka paljon ja millä tarkkuudella dokumentoitua vastaavaa aineistoa on olemassa. Kajoavan tutkimuksen tekijän ja valvovan viranomaisen on pyrittävä arvioimaan, kuinka paljon vastaavia tutkimattomia kohteita on jäljellä.

- Koko tutkimusprosessi tulee dokumentoida avoimesti ja läpinäkyvästi, siten että tutkimusprosessin ja käytettyjen menetelmien arviointi on mahdollista myös jälkikäteen. Kaikki tutkimukseen liittyvät dokumentit ovat lähtökohtaisesti julkisia.

- Kenttätutkimusten paikallisyhteisöille aiheuttamia vaikutuksia ja mahdollisia ongelmia on selvitettävä tutkimusten suunnittelun yhteydessä. Tämä koskee myös ulkomailla toteutettavia tutkimushankkeita, etenkin maissa joissa elintaso on huomattavasti alhaisempi kuin Suomessa tai yhteisöissä, jotka edustavat vähemmistöjä tai joiden sosioekonominen asema on heikompi kuin valtaväestöllä. Maastossa tehtävistä tutkimuksista tulee tiedottaa ja tarvittaessa neuvotella tai sopia paikallisyhteisön tai heidän edustajiensa kanssa (esim. maanomistajat, kylätoimikunnat ym.) tutkimukseen liittyvien toimenpiteiden luonteesta. Tiedottamisesta tulee huolehtia hankkeen kaikissa vaiheissa. Mikäli yksiselitteistä edustajaa ei ole, on asioista sovittava virallisen tahon kanssa (esim. saamelaisia koskevissa asioissa Saamelaiskäräjien, luterilaista kirkkoa koskevissa asioissa Kirkkohallituksen, ortodoksista kirkkoa koskevissa asioissa kirkollishallituksen kanssa).
- Viestintään ja tiedottamiseen tulee varautua jo tutkimuksen kuluja ja henkilöresursseja arvioitaessa. Tutkimuksen alkamisesta, kulusta ja tuloksista tulee viestiä avoimesti sekä tiedeyhteisölle että suurelle yleisölle käyttäen asianmukaisia tiedotusvälineitä.
- Kenttätutkimusten päättymisen jälkeen tutkimusalue tulee palauttaa samaan tilaan kuin se oli ennen töiden aloittamista.
- Arkeologit ymmärtävät ja tunnustavat alkuperäiskansojen oikeudet omaan kulttuuriperintöönsä.

3. Tutkijat ottavat muiden tutkijoiden työn ja saavutukset asianmukaisella tavalla huomioon niin, että he kunnioittavat muiden tutkijoiden tekemää työtä ja viittaavat heidän julkaisuihinsa asianmukaisella tavalla ja antavat heidän saavutuksilleen niille kuuluvan arvon ja merkityksen omassa tutkimuksessaan ja sen tuloksia julkaistessaan.

- Arkeologit tekevät työtään ensisijaisesti tieteen, tiedeyhteisön ja yhteiskunnan hyväksi. Avoin kommunikaatio, vastavuoroisuus sekä kollegoiden osaamisen ja työn arvostaminen edistävät kollegiaalisuutta, hyvää yhteistyötä ja yhteisöllistä toimintakulttuuria. Näiden arvojen vaaliminen vaatii erityistä huomiota nuoremman ja vanhemman tutkijan tai tutkimusprojektin johtajan ja projektin muiden jäsenten välisissä suhteissa. Muiden huomioon ottaminen, osuuden ja ansioiden tunnustaminen, on tärkeää myös silloin, kun kyseessä on 'epävirallinen' konsultointi tai avunanto.
- Arkeologin ammattitaitoon kuuluu tarvittaessa yhteistyöhön hakeutuminen muiden tieteenalojen asiantuntijoiden kanssa esimerkiksi luonnontieteellisten analyysien teettämiseksi. Analyysien tulokset tulee julkaista joko kirjallisuudessa tai yleisesti saatavilla olevassa tutkimusraportissa siinä muodossa, että ne ovat myöhemmin uudelleen arvioitavissa. Tämä edellyttää yleensä jokaisen analyysituloksen yksityiskohtaista raportointia. Kunnia erityistä asiantuntemusta vaativien analyysien tulosten tulkinnasta tulee antaa niille, joille se kuuluu.
- Hyviin viittauskäytäntöihin on syytä kiinnittää erityistä huomiota opintojen alusta lähtien. Myös julkaisemattomiin tutkimusraportteihin, niissä oleviin tietoihin ja tulkintoihin tulee viitata asianmukaisella tavalla.
- Muinaismuistohallinnon ja akateemisen arkeologian sekä myös muun arkeologisen tutkimuksen lähtökohdat, tavoitteet ja menetelmät poikkeavat toisistaan. Hallinto vastaa arkeologisen kulttuuriperinnön suojelusta yhteiskunnassa vallitsevien arvojen, lainsäädännön ja poliittisten linjausten mukaisesti. Suojelutyössä käytetään arkeologien tuottamaa tietoa, ja suojelu mahdollistaa tutkimuksen tulevaisuudessakin. Tieteellisinkin perustein tehtävissä kenttätöissä on noudatettava viranomaisten suosituksia ja ohjeita (esim. Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeet), joiden laatimisesta ja

päivittämisestä vastaavien virkamiesten – yhtä lailla kuin muidenkin arkeologien – tulee seurata arkeologian alan kehitystä ja uusimpia tutkimustuloksia. Hallinnon virkamiesten ja akateemisten sekä muiden tutkijoiden keskinäinen kunnioitus edellyttää toisen työn periaatteiden ja tavoitteiden tuntemista ja ymmärtämistä; oman roolin ja keskinäisen työnjaon sisäistäminen on myös oleellista.

4. Tutkimus suunnitellaan ja toteutetaan ja siitä raportoidaan sekä siinä syntyneet tietoaineistot tallennetaan tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla.

- Arkeologeilla on velvollisuus julkistaa kenttätutkimusten tulokset tieteellisenä tutkimusraporttina viimeistään vuoden kuluttua kenttätutkimusten päättymisestä (vrt. EAA:n suositus: 6 kk). Kajoavia kenttätutkimuksia sisältäneen tutkimushankkeen tulokset on julkaistava viimeistään 5 vuoden kuluessa viimeisten kenttätutkimusten suorittamisesta, mikä on tutkimuksen johtajan oikeus ja velvollisuus. Kenttätutkimusraporttien on valmistuttava tutkimuslupamenettelyssä mainittujen ehtojen mukaisesti. Hankkeen tulosten julkaisun jälkeen tutkimusaineisto on avoimesti ja vapaasti käytettävissä. Määräajoista voidaan poiketa erityisen vaativan, suuritoisen tai pitkäkestoisen tutkimushankkeen kohdalla.

- Tieteellisten tutkimusten tekijöillä on eettinen vastuu myös arkeologisen kulttuuriperinnön suojelusta. Mikäli tutkimusten yhteydessä löydetään ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä ja on syytä epäillä niiden olevan uhattuina, tulee kohteiden sijainti- ja ominaisuustiedot ilmoittaa välittömästi suojelusta vastaavalle viranomaiselle (Museovirastoon). Samoin jos tutkimusten yhteydessä havaitaan tunnetun kohteen olevan uhattuna tai tuhoutumassa, tulee olla viipymättä yhteydessä viranomaiseen. Uusien kohteiden perustiedot (pistemäinen sijaintitieto, kohdetyyppi) on toimitettava viranomaiselle joka tapauksessa heti kenttätutkimusten päätyttyä, vaikka tutkimushanke olisikin vielä kesken.

- Vaikka kenttätutkimuksen lähtökohta perustuisi lainsäädäntöön, on tutkimuksen suunnittelu ja toteutus tehtävä ensisijaisesti tieteellisestä näkökulmasta, tieteen intressejä ja hyvää tieteellistä käytäntöä seuraten.

- Arkeologit kertovat avoimesti myös kenttätutkimusten aikana tehdyistä virheistä ja virhearvioinneista.

5. Tarvittavat tutkimusluvut on hankittu ja eettinen ennakoarviointi on tehty.

- Tutkimussuunnitelmaan sisällytetään tutkimuskohteen, -menetelmien sekä löytö- ja dokumentointiaineiston käsittelyn eettinen ennakoarviointi. Erityistä huomiota eettiseen arviointiin tulee kiinnittää tutkimuksissa, joihin liittyy eettisesti ongelmallisia kohteita tai löytöjä. Tällaisia ovat mm. ihmisjäännökset ja pyhät paikat (esim. seidat, uhripaikat, kirkot, kalmistot tai hautausmaat) sekä ylipäättään nuoret kohteet, joihin liittyy identifioitavissa olevia ihmisiä tai heidän jälkeläisiään. Ennen projektin alkua on selvitettävä tahot, joita asia koskee, neuvoteltava mahdollisista ongelmista ja sovittava, miten ja missä tutkimusaineistoa säilytetään tutkimusten päätyttyä. (Lisätietoa esim. Arkeologisten hautakaivausten tutkimusmenetelmät)

- Jos tutkimukset kohdistuvat aineistoihin, jotka koskevat identifioitavissa olevia ihmisiä tai heidän jälkeläisiään, tutkimusaineiston hankinnassa, käsittelyssä, säilytyksessä ja julkaisussa tulee noudattaa tapoja, joissa yksittäiset henkilöt eivät ole ilman heidän lupaansa identifioitavissa. Tutkimustuloksia julkaistaessa on huolehdittava tunnistettavien yksilöiden kunnioittavasta kohtelusta.

- Alkuperäiskansoilla (Suomessa saamelaisilla) on oikeus omaan historiaan ja omaan kulttuuriperintöön (Alkuperäiskansajulistus, PL 121§ 4). Koska saamelaisilla on kulttuurinen itsehallinto, on arkeologien neuvoteltava Saamelaiskäräjien tai Saamelaismuseo Siidan kanssa saamelaisarkeologiaa (saamelaisarkeologialla tarkoitetaan saamelaisiin tai saamelaiseen kulttuuriperintöön kohdistuvaa arkeologista tutkimusta) koskevista tutkimuksista. Saamelaismuseo Siida vastaa saamelaisalueen arkeologista kulttuuriperintöä koskevien viranomaistehtävien hoidosta Museoviraston kanssa solmitun sopimuksen perusteella. On hyvin tärkeää, että tieto saamelaisalueella tehtävistä kaikista arkeologisista ja muistakin tutkimuksista tulee molempiin instansseihin. Saamelaiskohteista löytyvän aineiston säilytyksestä tulee sopia ennen tutkimuksen alkua Museoviraston kanssa.

- Tutkimusprojekteihin liittyvät tutkimusluvut tulee hakea Museovirastosta riittävän ajoissa, jotta viranomaisen ehtii käsitellä anomuksen ja tutkimusryhmä valmistautua tutkimukseen riittävällä tavalla.

6. Tutkimushankkeessa tai tutkimusryhmässä sovitaan ennen tutkimuksen aloittamista tai tutkijoiden rekrytointia kaikkien osapuolten – niin työnantajan, vastuullisen tutkijan (principal investigator) kuin ryhmän jäsenten – oikeudet, tekijyyttä koskevat periaatteet, vastuut ja velvollisuudet sekä aineistojen säilyttämistä ja käyttöoikeuksia koskevat kysymykset kaikkien osapuolten hyväksymällä tavalla. Tutkimuksen edetessä sopimuksia voidaan tarkentaa.

- Arkeologisen tutkimuksen alkaessa on suositeltavaa tehdä tutkimusryhmän jäsenten kesken suullinen tai mieluummin kirjallinen sopimus kunkin jäsenen asemasta ja oikeudesta tutkimusaineistoon sekä aineistosta tehtäviin julkaisuihin. Jos ja kun projektin työpanokset vaikuttavat myös toisten jäsenten töiden toteutumiseen, on kunkin jäsenen vastuut suhteessa projektin toteutumiseen ja aikatauluun määriteltävä.

- Myös tulosten julkaisemisesta on hyvä sopia etukäteen, esim. periaatteista, joiden mukaan kirjoittajien nimien järjestys julkaisussa määräytyy. Kaikkien julkaisun kirjoittajina mainittujen henkilöiden tulee myös todellisuudessa osallistua kirjoittamiseen. Tekijäksi nimetty on tutkimusprosessille antamansa merkittävän panoksen lisäksi ollut vähintäänkin mukana luonnostelemassa, kommentoimassa ja hyväksymässä julkaisun tekstiä eli osallistunut sen kirjoittamiseen. Eettinen ongelma syntyy siis silloin, jos 1) joku em. kriteerien perusteella tutkimukseen osallistunut jää ilman tekijyyttä tai 2) tekijäksi nimetään henkilö, joka ei täytä em. kriteereitä.

- Tutkimustieto ja -aineistot ovat (kenttätöiden) tutkimusraportin julkistamisen jälkeen lähtökohtaisesti julkisia ja avoimesti saatavilla, mikäli kenttätöitä eivät liity suunnitteilla tai käynnissä olevaan tieteelliseen tutkimushankkeeseen (ks. kohta 4). Poikkeukset tästä tulee perustella.

- MML 15 §:n mukaisten kaivausten toteuttajilla ei ole viiden vuoden yksinoikeutta kaivamansa aineiston tutkimiseen ja julkaisemiseen, mikäli kenttätutkimuksia ei voida liittää suunnitteilla tai käynnissä olevaan tutkimushankkeeseen. Poikkeukset tästä tulee perustella.

7. Rahoituslähteet ja tutkimuksen suorittamisen kannalta merkitykselliset muut sidonnaisuudet ilmoitetaan asianosaisille ja tutkimukseen osallistuville ja raportoidaan tutkimuksen tuloksia julkaistaessa.

- Arkeologista tutkimusta tekevät ilmoittavat rahoituslähteensä ja muut mahdolliset sidonnaisuutensa tulosten julkaisemisen yhteydessä.
- Tutkimusprosessin on oltava avoin ja läpinäkyvä, prosessiin liittyvät valinnat on perusteltava ja dokumentoitava.
- Arkeologisten tutkimusten tarjouskilpailuissa tieteellisistä tavoitteista, laadusta ja periaatteista ei saa tinkiä kustannusten säästämiseksi.

8. Tutkijat pidättäytyvät kaikista tieteeseen ja tutkimukseen liittyvistä arviointi- ja päätöksentekotilanteista, jos on syytä epäillä heidän olevan esteellisiä.

- Jos tutkija osallistuu arviointiin tai päätöksentekoon, jossa hän arvioi olevansa esteellinen, on siitä ilmoitettava osallisille (huomioitava mahdollinen anonymiteetti esim. vertaisarviointia tehtäessä)

9. Tutkimusorganisaatiossa noudatetaan hyvää henkilöstö- ja taloushallintoa sekä otetaan huomioon tietosuojaa koskevat kysymykset.

- Työturvallisuuteen täytyy kiinnittää erityistä huomiota arkeologisissa kenttätutkimuksissa. Tutkimusten johtaja vastaa siitä, että tutkimusryhmällä on tarvittavat turvavälineet, riittävät taidot koneiden ja laitteiden käyttämisessä, turvalliset työtavat ja ensiaputaidot.
- Alan arvostusta vaalitaan huolehtimalla palkkatason ylläpitämisestä, erityisesti käytettäessä opiskelijoita työvoimana.
- Kun työvoimana käytetään opiskelijoita, tutkimustoimintaan liittyy aina myös oikeus oppia ja velvollisuus opettaa.

Kuten TENKin ohjeissa (2012: 7) todetaan:

Tutkijoiden tulee noudattaa edellä mainittuja käytäntöjä myös toimiessaan opettajina ja ohjaajina, tutkimustyöpaikan tai -rahoituksen hakijoina sekä muissa oman alan asiantuntijatehtävissä niin tieteellisissä kuin tiedeyhteisön ulkopuolisissakin yhteyksissä.

Käytännöt koskevat tutkimustoiminnan ohella opetusmateriaaleja, kirjallisesti ja suullisesti annettuja lausuntoja, arviointeja, ansio- ja julkaisuluetteloita sekä yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen tilanteita niin painetuissa kuin sähköisissäkin julkaisukanavissa, myös sosiaalisessa mediassa.

Hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta vastaa ensisijaisesti jokainen tutkija ja tutkimusryhmän jäsen itse. Vastuu kuuluu kuitenkin myös koko tiedeyhteisölle: tutkimusryhmille ja niiden vastuullisille tutkijoille, tutkimusyksiköiden johtajille sekä tutkimusta harjoittavien organisaatioiden johdolle.

Luettelo kansainvälisistä sopimuksista:

Luettelo kansallisista ja kansainvälisistä suosituksista ja eettisistä koodeista: